

Vladimir FUČIJAŠ

DRAGO BRITVIĆ - VEDAR ČOVJEK NIKAD NIJE SAM

PJESNIK, NE TEKSTOPISAC

Dugo sam razmišljao o tome hoće li ovaj nadnaslov teksta o lani preminulom pjesniku /25. prosinca, na Božić/pobudit neke misli o Dragi Britviću kao veseljaku. Bio je i to, kad se opustio. No, kad pročitate ovaj prikaz saznat ćete kako je riječ o vedrini njegova duha, o njegovu svjetonazoru kojim je kročio kroz život.

I ja sam bio s njime u počecima, danas bismo rekli povijesnoga, drugog programa Radio Zagreba ranih sedamdesetih godina prošloga stoljeća kad smo, nije pretjerano reći, čuda stvarali. Tu su nastajale autorske i voditeljske emisije kakve su bile nezamislive na ušto gljenom službenom radioprogramu. Nažalost, gušili su ga stalno i uspjeli su ga ugušiti birokrati i ponovo ga utopiti u sivilo službenog programa, posebice informativne emisije. No, to sam tek usput spomenuo kako bih istaknuo golemu ulogu Drage Britvića u modernizaciji hrvatske radiofonije.

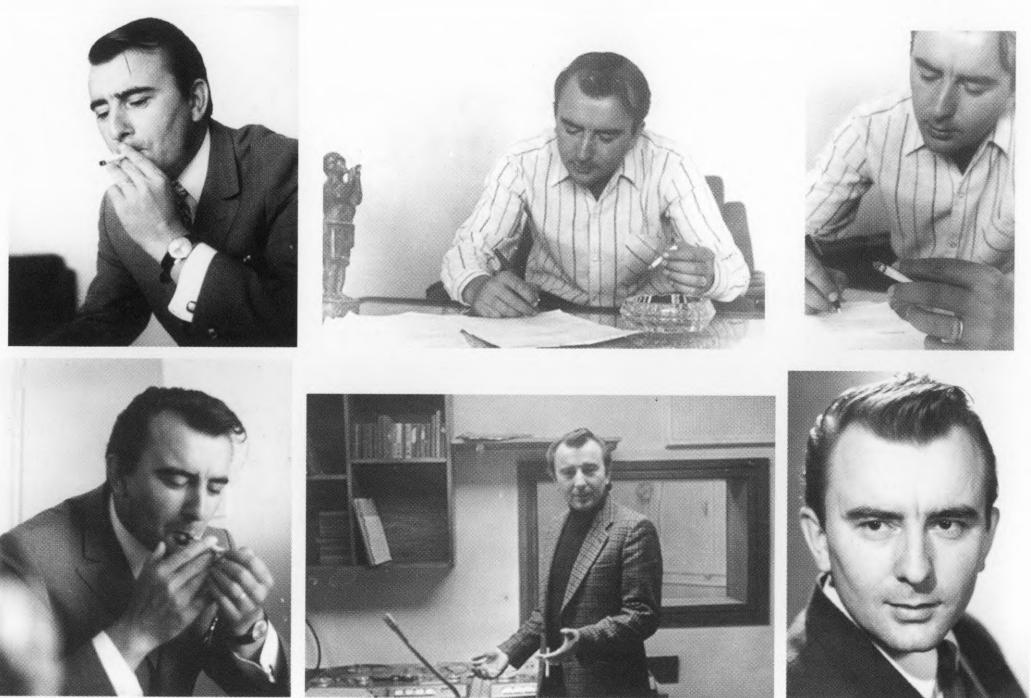
Vedar čovjek nikad nije sam stih je iz veoma popularne Britvićeve pjesme **Mirno teku rijeke**, koju je skladao Miroslav Biro, a proslavio proživljenom interpretacijom Vice Vukov. Nizale su se Dragine pjesme, nizali su se festivali, a njegovo je autorstvo često ostajalo u sjeni. To je sudbina pisaca tekstova, da budu u sjeni pjevača i skladatelja. A onda je došao Domovinski rat. Britvićeva pjesma **Bože čuvaj Hrvatsku** bila je zov, himna i molitva. Stigla je u sve kutke probudjene i ugrožene Hrvatske. Posvuda su odjekivali i **Hrvatska za sva vremena, i Noćas ćemo zemlji ko materi reći, i Tvoja zemlja**. Britvićeve pjesme. A **Pred oltarom**, nije li to molitva iz dubine srca?

**Bože! Kad siđeš s visina
suditi žive i mrtve,
budi nam blag!**

**Ti nam spasi razorene duše,
a mi ćemo porušeni krov.**

Svaka Britvićeva pjesma ima povijest nastajanja. Možda će je netko napisati. U ovom prikazu odlučio sam predstaviti Dragu Britvića kao kolegu s kojim sam surađivao, njegovu ljubav prema Zagrebu u kojem je proveo najveći dio života te povezanost s našim zajedničkim zavičajem i kajkavštinom na kojoj smo sricali prve riječi. Drago je uz čakavštinu, u kojoj se sjajno snalazio i štokavštinu, koju je izvrsno svladao, ostao vjeran kajkavskoj riječi i u svojoj poeziji.

Drago Britvić nije tekstopisac, već istinski pjesnik. U povodu Dragine smrti to je posebno istaknuo Branimir Pofuk i još nekoliko pametnih novinara. Koliko se sjećam, naziv tekstopisac smišljen je još u počecima naših zabavnih festivala kako bi se tekstopisce razliko-

Drago Britvić

valo od pjesnika. Čuo sam kako u radioemisijama tekstopiscima nazivaju i najveće pjesničke svjetske književnosti Petrarcu, Goethea, Heinea... Pa i nije ponižavajuće ako su ga svrstali u tako elitno društvo **tekstopisaca**.

DJETINJSTVO U PITOMAČI *FRANJO BRKIĆ, sjećanje.*

Drago se rodio 6. srpnja 1935. Bio mi je susjed u djetinjstvu, od prvog razreda do završetka sedmog razreda škole, tj. do male mature, kako je to bilo poslije Drugog svjetskog rata. Ostalo mi je u sjećanju da gotovo nikad iz škole nije išao s nama, dečkima. Bilo nas je pet, šest iz tog dijela sela, ali on se pridružio curama. On se već u ono vrijeme, rekli bi *šmajhlal* curama, imao je neke fore. Ima jedna njegova pjesma, ona kako je curu čekao na željezničkoj stanici.

Drago je bio sin obrtničke obitelji, otac je bio kolar, zvao se Franjo. Kad je moj *japa*, zemljoradnik, seljak, trebao kola, morao je Britviću dati 50 kila pšenice u zrnu da bi dobio kotača. U ono teško doba poslije Drugog rata, kad su seljaku pomeli tavane i sve žito uzeli, Britvići su još tada, ali ne zadugo, imali pšenični kruh. Njegova majka Anka spekla nam je dva jaja i napravila sendviče, takvo je vrijeme bilo. Poslije sedmogodišnje, Drago je otišao u Viroviticu u gimnaziju. Prve pjesme piše na štokavskom, ali je još dugo govorio kajkavski. Sjećam se da je u sedmogodišnjoj školi glumio, igrao je nekog lovca, ali recitirao nije. Sve je to nekako imao u sebi. Kad je otišao u Zagreb na studij malo je dolazio doma, nije mogao platiti put, zbog siromaštva. Majci je posvetio pjesmu *Tvojih pola sata*:

**Kupit ču ti sat
koji sporo otkucava vrijeme,
od sviju onih sati kojima nas okrunila bijeda.
I svaka tvoja ura nek traje čitav tjedan,
a svaki tvoj dan tri sunčane zime.**

**Kad ne bude više onog: Znam da si zauzet, sine,
al ponekad se sjeti da kucneš na stara vrata!
Kad ne bude više tebe, koja me tjednima čekaš,
što ču sa sobom tih tvojih pola sata?**

**Kupit ču ti sat
s pravim srcem, za tebe nek kuca!**

Više ne postoji rodna kuća Drage Britvića. Viđali smo se na proslavi 50-te godišnjice te naše male mature i u festivalske dane. U Zagrebu je kao student bio noćni čuvar i tako se uzdržavao. I kasnije, kad je bio poznat nije se želio izdvajati. Kad smo, na primjer, došli radi našeg festivala k njemu u Zagreb, nije nas vodio u neke raskošne restorane, više je volio obične birtije.

SURADNICI

VOJO ŠILJAK

Desetke godina imao sam sreću dijeliti radnu sobu s Dragom Britvićem u Jurišićevoj ulici, Šubićevoj pa i u Domu HRTV na Prisavlju i svjedočiti nastajanju njegovih emisija Lice s fotografije, Ulice i trgovi, Pod starim i novim krovovima. Jedan je od osnivača Drugog programa Radio Zagreba, urednik redakcije, a time i kreator cjelokupnog glazbeno - govornog programa. Tih godina, osim glumaca, likovnih umjetnika, glazbenika, znanstvenika - gostiju u radijskim emisijama, kroz našu sobu prošla je, cijela estrada: skladatelji, aranžeri, pjevači, često čekajući da Drago završi za njihovu pjesmu, njihov budući hit, posljednju strofu ili promijeni neku rimu.

Drago Britvić nije bio jedan od najplodnijih autora stihova, već je bio najplodniji i, kao što reče jedan njegov suradnik, ne jedan od najboljih, već najbolji. Osim stotina pjesama izvedenih na svim našim festivalima zabavne glazbe, ponajviše na Festivalu kajkavskih povjek u Krapini, kojega je osnovao i bio mu godinama direktorom, Drago Britvić je autor libreta za muzikal Tko pjeva zlo ne misli i još nekoliko neobjavljenih.

Pisao je o kruhu, o maslini, o klinčekima, senjama, vrbakima i meglinama, uličnim pjevačima, zadnjem fijakeru, vrtovima malih kuća, predgradima, potkrovljima, ljubavima i prijateljstvu, o našim dečkima *kaj zemlicu greju*, o pušleku domovine, o rodu, o jeziku, o Dravi i savskim maglama, o Zagrebu, o Podravini... Dragine su pjesme već za njegova života nadživjele pjesnika. Za mnoge se njegove pjesme misli da su potekle iz naroda. I nema ljepe ocjene!

**U duši s tobom od života jači,
pa nek mi stoput, snijeg zamete trag,
dok može srce pravu stazu naći,
moje će pjesme stići na tvoj prag.**

MAJA SABOLIĆ

S ponosom priznajem: bez Drage moj život bi krenuo nekim sasvim drugim putovima. Ali, on je prije pedesetak godina *morao smisliti Muzički kolegij* slušalaca u kojem su se mladi ljudi po mjesec dana upoznavali s tajnama uređivanja radio programa, i u koji sam uletjela već drugog mjeseca postojanja, i ostala sve do kraja.

Tanka crvena nit koja nas je spajala nije bila samo obojena zajedničkom podravskom krvnom slikom. Zajedno smo radili godinama kasnije od legendarne emisije *Lice s fotografijom*, kad je bio urednik Redakcije zabavne glazbe na Drugom programu zagrebačkog radija. Nastale su stotine i stotine razgovora, zapisa, reportaža, u entuzijastičkom stvaranju modernog Drugog programa početkom sedamdesetih.

Drago je uvijek u meni poticao ne samo osjećaj za estetiku i profinjenost u pripremanju glazbenog programa nego i novinarsku značajku, otkrivajući male trikove asocijativnih glazbenih ilustracija, a ponajviše vrijednost poruke stiha koji je pjevao i kad smo mi morali šutjeti.

Kajkavijana u nama ostvarivala se godinama i na Krapinskom festivalu gdje sam se kallila u press službi, a kad su me radni zadaci odveli u neke druge radijske vode Dragino prijateljstvo ostalo je jednako toplo i uzbudljivo, a profesionalno uvijek je imao odgovor na moje nedoumice.

Nastajanje pjesme

ZVONKO ŠPIŠIĆ, pjevač i kantautor

S Dragom Britvićem upoznao sam se na početku svoje pjevačke karijere, dakle 1958. Od 1960. do 62. pjevao sam u Esplanadi. Tamo sam naučio sve što znam o odnosu prema kolegama, prema publici itd. Tu smo Drago Britvić i ja ostvarili prvu suradnju. Pjesma se zvala *Ulica*. Idućih godina napisali smo još nekoliko pjesama, da bismo 1963. stvorili Milionera koji je mene doveo na Zagrebački festival. Otada se naša suradnja nije prekidala.

Naravno, dolar i lira samo su u prenesenom smislu hrpe papira. No, Britvić je iznad njih stavio druge vrijednosti i to je uz jednostavnu glazbu upalilo kod publike.

MILIONER

***Moja moneta je šira od svijeta,
i zove se osmijeh ili stih.***

***Ja imam srce, svoj grad i ruke,
Ja sam milioner.
Ja sam bogat i prepun zvijezda i nada,
I živim ko milioner.***

Svaka od tih pjesama ima svoju priču. Jer, Drago Britvić je pisao pjesme s razlogom. Tako nazivam šansonu. To je pjesma napisana s razlogom, koja nekome nešto znači. Nekada su to takozvane kantastorije kao što je Bicikl ili Kockar, dakle jedna cijela velika priča o nekom čovjeku ili nekom događaju, a nekada je to jedan mali isječak iz života, ali je važno da slušatelj osjeti da je to nešto što se tiče i njegova života. Da je to isječak i iz njegova života. Tu je Drago Britvić bio veliki čovjek i veliki pjesnik.

Napisao sam mnogo tekstova i dobivao za njih nagrade, dobivali su i drugi, ali otvoreno kažem nitko nije ravan Dragi Britviću. Poznato je kako je njegov dijapazon bio golem. To je svejedno je li čakavska pjesma, kajkavska, je li urbana gradska šansona, koja je meni, naravno najviše odgovarala. Zato sam napisao vrlo važne pjesme kao što je *Zvona moga grada* koja se razlikuje od *Trešnjevačke balade*, to je nebo i zemlja, ali to je sve kod njega stajalo na svome mjestu.

Ima jedna stvar koju, vidim, nitko nije spomenuo: Drago Britvić je znao fantastično prezentirati pjesme. On bi mene nazvao i rekao: Čuj, napisao sam jednu pjesmu, hoćeš da ti pročitam tekst. On je to tako sugestivno pročitao da sam otrpev shvatio o čemu je riječ i skoro sam isti trenutak počeo pisati glazbu.

Ali, ne samo da je čitao svoje pjesme nego je znao vrlo kolegijalno i prijateljski upozoriti na neke druge stvari. Tako je recimo Luko Paljetak napisao jednu stvarno fantastičnu pjesmu i zove se *Moja ptica*. A Drago Britvić me nazove i kaže našao sam jednu fantastičnu pjesmu. Zove se *Moja ptica*. A ja sam se naježio dok mi ju je čitao. Naravno da mi je donio taj tekst i ja sam ga uglazbio. Ta pjesma još uvijek nije snimljena i ja sam spreman u doglednoj budućnosti konačno uglažbiti tu i Draginu pjesmu koja se zove *Moja istina*, a ona je jedna od najboljih njegovih pjesama. I šteta je da to leži nepoznato. Pjesma je među najduljim Britvićevim pjesmama i teško je izdvojiti koji stih, pa ipak odlučio sam se za ovu kriticu.

*Volio sam je, slabu,
u prostoru intime,
kad sam joj pisao ime
u neki nježni refren.
Gledao sam je nagu
i vraćala mi snagu,
kada sam tražio rime
za svaki povratak njen.*

Britvić nije ni uskogrudno ni ljubomorno gledao na stvaralaštvo svojih kolega. On je poštivao vrijedna ostvarenja drugih pjesnika. Zvonko to objašnjava:

I ja sam dobio od njega priznanje. Ali kako je to rekao: To je tako dobro da gotovo ne vjerujem da si to napisao. I time mi je dao najveći kompliment. Nije to bila uvreda, daleko od toga.

Trešnjevačka balada

Evo i priče o Trešnjevačkoj baladi. Samo je Zvonko, koji je rođen na Trešnjevki i cijeli svoj život provodi u rodnoj kući, postigao uvjerljivi interpretativni ton, unio je podtekst, dao je posebnu boju tom trešnjevačkom štimungu, jer on je oduvijek nosi u sebi, on poznaje mentalitet svojih bližih i daljih susjeda.

Želio sam i ja napisati pjesmu o Trešnjevki. Jer je taj zagrebački sirotinjski kraj poznat, ta Crvena Trešnjevka, ti voćnjaci, sudbine malih jednostavnih ljudi koji imaju veliko srce i osjećaj za bližnjega. Više je autora pokušalo pisati o tom dijelu Zagreba. A što su pisali? Sreo sam te na Trešnjevki pa sam se zaljubio u tebe, i slično. I Dragec Britvić nosio je Trešnjevku u srcu jer je u njoj živio. I tek kad sam mu iznio svoju ideju o pjesmi, bez onog o meni

i tebi, nastala je prava pjesma o Trešnjevki. I kad se pojavio s pjesmom, to što je on napisao o Trešnjevki, to je bila poetska istina o njoj.

*Sidete na jednoj od šest tramvajskih stanica
Obavite posao i vratite se.
I nećete saznati ništa.
Jer život se ipak ne živi iz publike,
on živi u srcu te čudne republike,
od krpenih pajaca,
streljane iza placa
do trešnjevačkog kina
i njegovih fakina,
od sindikata ZET-a
i gigantskih turbina,
do besposlenih suza
od rakije i vina,
od uličnih pjevača
i pokrivača.
U hiljadama priča je hiljade sudbine.*

Međutim, ne možete uvijek otprve doprijeti do slušatelja, makar je pjesma ne znam kako dobra. Pjevalo sam tu pjesmu na Zagrebačkom festivalu u posebnoj večeri šansone. U ono vrijeme se još ulazilo u finale. A publika me je jako čudno gledala jer je mislila kakva je to neobična pjesma. Takvu još nisu čuli. Vjerojatno nisu mogli prihvati taj društveno-socijalni pristup. I jednostavno nije ušla u finale. I dogodila se druga stvar, potpuno nelogična. Žiri je zgranut, jer su me unaprijed pohvalili, i daju pjesmi nagradu za aranžman kako bi ipak ušla u finale. To je vrlo nelogično zato što zabavna pjesma, a osobito šanson, mora imati četiri kvalitetna elementa: tekst, glazbu, aranžman i interpreta. I nema smisla давati nagradu samo za aranžman, kad su tu tri važnija elementa. I ja ipak pjevam u finalu, a publika je u Studentskom centru mlako pljeskala. Nisu je razumjeli. Idućih pet godina pjesma leži u ladici glazbenih urednika na Zagrebačkom radiju. I netko je valjda ponovo pročitao taj Britvićev tekst shvatio ga, i pjesma se počela vrtjeti u radio programu. Tada su je Trešnjevčani prepoznali kao svoju.

*Jer život se ipak ne živi iz publike,
on živi u srcu te Crvene republike.*

*Ali treba doći u proljeće, kad ozive
mali vrtovi i kad se okite dvorišta,
a potok pojuri prema jutarnjoj smjeni...
Treba doći u proljeće, kad Pongračevo zazeleni
i kad sve to ne košta ništa u ovom kvartu
bez groblja i bez rodilišta.*

PRIČA O BICIKLU

A evo sada kraće priče o - biciklu. Dođem u Jugoton, ondašnji, i gospodin Martinovski kaže moram ti ispričati jedan vic. I ispriča taj vic o biciklu. Ja odmah, nazovem Britvu. Čuj, da ti ispričam jedan vic, dobar. Ma ne gnjavi me, čovječe Božji s vicevima, imam posla. Ali ipak pristane. Ispričam mu vic, nisam ni rekao zašto mu pričam vic, kad eto njega za dva dana s tekstom za Bicikl. Premda to ne činim rado, uzet ćemo samo srž te priče:

Trebam bicikl na pola dana.

Zašto ga trebam, priča je duga.

Važno je samo to, da ga nemam.

To jest, bicikl. Al imam druga!

Stoput me zvao: daj stari svrati!

On će bicikl sigurno dati.

I tako, eto, u čvrstoj vjeri,

po taj bicikl odlazim k Peri.

Pero i ja smo bili ko braća.....

Kum sam mu u crkvi bio,

kad nitko od naših nije to htio.

Izgubiš člansku zbog takvoga gafa,

A mi smo zvali čak i fotografa!

/I evo kako je sjajno obradio i plasirao onaj vic!/

I sad se tu grizem zbog jednog bicikla,

dok mahnito lupam na njegova vrata.

On ništa ne zna. On pita: tko je?

A ja mu kroz vrata dreknem svoje:

“Ja sam, Pero! Ja!

Došao sam ti reći da ideš u vražju mater.

I ti, i tvoj bicikl!

Požderi si ga!”

Naša se suradnja odvijala u obostranom povjerenju. Ako sam sugerirao neku sitnu izmjenu radi bolje i efektnije pjevačke interpretacije on je to još jednom poslušao i našao novo rješenje. Britva je stvarao onako na valove. Njega dugo nema i onda se najednom bez najave pojavi u mojoj kući i doneše pet pjesama. Ja samo izaberem što ću od toga uglazbiti.

Bio je takav čovjek, jako samozatajan, nije mario za publiciranje svoje osobe putem fotografije ili televizije, njegovih je fotografija veoma malo, a to je golema šteta zbog naraštaja koji dolaze.

Festival Britvićeva zavičaja

DR. MARIJAN JERGOVIĆ

Drago nije bio izravno uključen i ne vodi se kao osnivač Festivala u Pitomači. Bio je od prvog dana uključen kao naš mentor i savjetnik, kao čovjek koji u tome ima veliko iskustvo. Bio je 10 godina direktor festivala u Krapini i svojim je stihovima sudjelovao na puno festivala. Imao je doista visoke standarde za stihove, a i za glazbu, jer je glazbu poznavao. Bili smo u stalnom kontaktu s njim, najviše ja, i prihvaćali smo njegove sugestije. Možda se to nije toliko osjetilo na prvom festivalu 1993. koji je doista bio mali i imao je svega 10 sastava i 12 pjesama. On sudjeluje s dvije pjesme već na prvom festivalu od kojih je meni prekrasna *Pjesma moje Podravine*. Evo nekoliko stihova:

*Tu sam pjesmu učio od ptica,
mnoga jutra protrčao bos,
u njoj živi podravska ravnica,
još su u njoj grlica i kos.*

*Kad bi pjesmi pokidali krila,
ne bi domu pronašao put.*

Taj prvi festival zvao se «Podravino moja mila», ali smo poslije toga prihvatili njegovu ideju i festival nazvali Pjesme Podravine i Podravlja. Zašto? Zato što je prve godine svaka od 12 pjesama imala u naslovu Podravinu: Moja Podravina, Pjesma moje Podravine i slično. Shvatili smo da se takav festival ne može dugo održati. Željeli smo pjesme koje će obuhvatiti sve krajeve uz desnu obalu Drave - i Međimurje, Zagorje, Podravinu, Slavoniju i Baranju. I sada u stihovima imamo i kajkavskog i štokavskog i slavonske ikavice. Srž je i dalje Podravina, ali smo imali i dvije pjesme iz Baranje, pa iz Međimurja, iz svih tih krajeva.

Zanimljiva je njegova sugestija u vezi s pjesmama o vinu. Rekao je da o vinu pjesma ne smije biti birtijaška već umjetnički vrijedna. Pomagao je kod pisanja tekstova za uglazbljivanje. Ljudi su od njega učili koliko slogova treba, pa o naglascima itd. Upravo zato što pazimo na vrijednost tekstova na našem se festivalu takvi promašaji više ne čuju i javljaju se zaista dobri pjesnici.

Svake je godine dolazio na festival. Prvih nekoliko godina pisao je i scenarije. Međutim, izravno nije želio biti uključen. Nismo ga smjeli uključiti ni u jednu komisiju, ni u žiri. Ali je stao iza našeg festivala, odveo nas odgovornima na TV i pomogao da nas televizija snima. Poznato je kako je Drago nerado izlazio na pozornicu. Dobio je 180 različitih nagrada, ali izaći, primiti nagradu i nešto reći, na to nije pristajao. Samo je u početku u Opatiji izašao i ovdje u Pitomači 1985. kad smo imali koncert njegovih pjesama došao je na pozornicu i zahvalio se.

OPROŠTAJ

Na zadnji oproštaj s Dragom Britvićem došli su prijatelji i suradnici, kolege s Radija i Televizije, novinari iz dnevnih novina i tjednika, iz glazbenih i književnih krugova, prijatelji s kojima je osnovao festival Zagrebačke šansone... Mnogi.

VOJO ŠILJAK

Drago Britvić je cijenio riječi. Bio je čovjek riječi i čovjek od riječi. Drago je bio iznimno inteligentan, obrazovan, ali i nadasve duhovit čovjek. Pamte nas i mnogi šankovi.

Drago je volio život i životne radosti, dobra društva i prijatelje, ali to zaista nije fraza, njegova obitelj je bila njegova svetinja. Strepio je nad Sašom i ponosio se njime, volio je snahu Renatu, a unuka Barbara i unuk Branimir, bili su njegova sreća. Supruga Ana i Drago bili su poseban svijet.

*E, za tu Anu,
ni za jednu drugu,
i za te dane
s radošću i sjetom ...
Na Kvaternjaku
još je babilje ljeto,
a lude ptice
lete prema jugu.*

S gospodom Anom Britvić sastao sam se ovoga ljeta, početkom srpnja, u kavani zagrebačkog hotela Dubrovnik na Jelačićevu trgu. Zamolio sam je da mi ustupi Dragine fotografije za ovaj zbornik. Donijela ih je, ali tek nekoliko. Nije se volio fotografirati ni snimati za TV niti se pojavljivati na ekranu. Na svakoj od ovih fotografija on je sa svojom cigaretom.

MAJA SABOLIĆ

Šalili su se da je Dragi dnevno trebala jedna šibica; kasnije bi novu cigaretu palio užarenim čikom netom popušene. Ali zašto nitko ne spominje njegove čudesne oči...Sjajile su nekim unutarnjim žarom, vatrom pjesnika koji je volio život i sve što on sobom nosi. Jednom sam ga pitala zašto u razgovoru s djevojkama govori tiho, gotovo nečujno. Odgovorio je: zato što me onda moraju pogledati u oči...i nasmijao se.

Prigodom susreta s gospodom Anom toga veoma vrućeg srpanjskog dana saznao sam uz kavu da ona i književnik Nedjeljko Fabrio, akademik, pripremaju knjigu Draginih stihova iz rukopisa i njegovih bilježaka i kako je to mukotrpni posao. To su pretežito stihovi koji nisu pisani za skladanje, među njima većina se i ne bi mogla uglazbiti. Kad ih je pisao i ostavljao sa strane na to i nije pomislio. To su oni poetski radovi koji će, veselimo se tome, predstaviti Dragu Britvića "ozbiljnim", "nešlagerskim" pjesnikom. Ravнопрavnim poetom s onima koji već odavno sjede u književničkim društvima u koja njega nisu pozvali. A imali su i dosad valjanih razloga.